Васильєв Микола,
Київський інститут Національної гвардії України

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ ДОРОСЛОЇ АУДИТОРІЇ В СЕКТОРІ ОБОРОНИ: ПРОБЛЕМАТИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Сучасний етап розвитку освіти в секторі безпеки та оборони України вимагає гнучкий вибір інструментів та підходів до навчання різних категорій здобувачів. Існує принципова різниця між навчанням курсантів, які щойно здобули повну загальну середню освіту, та навчанням дорослих слухачів – військовослужбовців, які мають значний особистий, а найчастіше й бойовий досвід.

Відповідно до принципів андрагогіки, дорослий слухач є сформованою особистістю. Його ключовою перевагою є високий рівень внутрішньої мотивації, здатність до критичного аналізу та наявність практичного базису. Водночас цей досвід може виступати певним бар'єром: слухач із бойовим досвідом схильний критично оцінювати академічні стандарти, якщо вони, на його думку, розбігаються з реаліями поля бою. Натомість курсант (класична педагогічна модель) є «чистим аркушем», що полегшує засвоєння жорстких алгоритмів та інструкцій, але ускладнює їх застосування в нестандартних умовах через брак практичного бекграунду.

Ця відмінність критично впливає на процес формулювання та досягнення очікуваних результатів навчання (ОРН). ОРН – це чіткі, вимірювані та досяжні твердження, які описують, що саме здобувач освіти повинен знати, розуміти та бути здатним продемонструвати. Якщо для курсанта на початкових етапах прийнятним є досягнення базових рівнів таксономії Блума (наприклад, «запам'ятовування»), то для офіцера з досвідом результати мають фокусуватися на найвищих рівня – «оцінювання» та «створення». Наприклад, він не просто вивчає види маневру, а розробляє та віддає бойовий наказ у форматі SMESC.

Головною проблемою в роботі з досвідченими слухачами є процес контролю знань, де вкрай важливо розмежовувати поняття «оцінювання» та «оцінка». Оцінка є статичною фіксацією факту, кількісним показником у відомості. Для офіцера-практика проста цифра часто не несе навчальної цінності та може викликати спротив, якщо він вважає своє нестандартне практичне рішення правильним.

Шляхом вирішення цієї проблеми є зміщення фокусу на формувальне оцінювання – системний і безперервний процес збору даних та надання зворотного зв’язку. Його мета полягає не в покаранні чи зниженні бала, а у вказівці на помилки та допомозі в їх виправленні безпосередньо під час виконання завдань.

Ефективними інструментами в цьому контексті є військові ігри (Wargaming) на макеті місцевості та взаємооцінювання (Peer Assessment). Наприклад, під час доповіді варіанту дій один слухач виступає в ролі "командира противника" (Red Team), що дозволяє через професійну дискусію знайти слабкі місця в плані колеги. Викладач у цьому процесі лише модерує дискусію, використовуючи відкриті запитання (Сократівський діалог), та проводить швидкий розбір (AAR – After Action Review).

Отже, застосування інструментів формувального оцінювання перетворює контроль з інструменту примусу на інструмент навчання. Це дозволяє слухачам безпечно робити помилки на етапі планування, інтегрувати свій бойовий досвід у навчальний процес та успішно досягати найвищих очікуваних результатів навчання.